

УДК 811.161.3

**ТРАНСФАРМАВАНЫЯ ФРАЗЕАЛАГІЧНЫЯ АДЗІНКІ:
АГЛЯД КЛАСІФІКАЦЫЙ****В. І. Карнеева**

метадыст ІПКіП

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт харчовых і хімічных тэхналогій

У артыкуле разглядаюцца розныя віды аўтарскіх пераўтварэнняў фразеалагічных адзінак, засяроджваецца ўвага на дыскусійных пунктах гледжання. Абгрунтоўваецца неабходнасць удакладнення існуючых класіфікацый з улікам пэўных змен і дапаўненняў, на якія накіроўвае апрацаваны тэарэтычны і фактычны матэрыял. Робіцца выснова аб тым, што прыёмы аказіянальнага змянення фразеалагізмаў мэтазгодна падзяляць на тры тыпы – структурна-семантычны, семантычны і структурны.

Ключавыя словы: узуальная фразеалагічная адзінка, аказіянальная фразеалагічная адзінка, індывідуальна-аўтарскае пераўтварэнне, прыёмы пераўтварэння, трансфармацыя фразеалагічнай адзінкі, класіфікацыя.

Уводзіны

Фразеалагічныя адзінкі (далей – ФА) існуюць як гатовыя адзінкі мовы. Гэтым яны адрозніваюцца ад свабодных словазлучэнняў, якія ствараюцца кожны раз падчас маўлення. Калі гаворка заходзіць пра фразеалагічны моўны фонд, лінгвісты падкрэсліваюць яго традыцыйнасць, устойлівасць, колькаснае і якаснае пастаянства складу. Аднак сустракаюцца выпадкі, калі зафіксаваная ў слоўніках ФА пачынае выкарыстоўвацца не так, як прынята, а з пэўнымі зменамі і рознымі пераўтварэннямі ў яе семантыцы і структуры.

Паколькі ФА ў сваім ужыванні падпарадкоўваюцца існуючым моўным нормам, мэтазгодна гаварыць пра нарматыўнае і ненарматыўнае іх выкарыстанне. Н. А. Бажко, цытуючы А. В. Блінову, піша, што «відазмяненні фразеалагічных адзінак разглядаюцца як аказіянальныя адхіленні, якія супрацьпастаўляюцца фразеалагічнай норме» [1, с. 34]. Падобнае разуменне прыроды пераўтварэнняў ФА знаходзім у працах В. А. Іцковіча, Л. М. Калеснікавай, Р. М. Папова, Б. С. Шварцкопфа і інш. Разам з тым

трэба разумець, што адхіленне ад нормы пры ўжыванні ФА не заўсёды тлумачыцца няведаннем гэтых самых норм. А. І. Малаткоў слушна заўважае, што, «кваліфікуючы тыя ці іншыя адхіленні ва ўжыванні фразеалагізмаў як правільныя або як няправільныя, прынцыпова важна ўлічваць іх прычынную абумоўленасць: ці маем мы справу з ненаўмысным скажэннем фразеалагізма, які з'яўляецца вынікам <...> няведання норм ужывання такога фразеалагізма, або з дапушчальным аўтарскім пераўтварэннем у межах нормы» [2, с. 154].

Навукоўцы, якія даследуюць пераўтварэнні ўзуальных ФА (А. С. Аксамітаў, А. В. Блінова, І. Я. Лепешаў, В. М. Макіенка, А. М. Меляровіч, І. Ю. Трацякова і інш.), адзначаюць, што часцей за ўсё яны трансфармуюцца менавіта ў творах мастацкай літаратуры. Гэта тлумачыцца тым, што пісьменнікі нярэдка творча апрацоўваюць агульнавядомыя ФА, каб дасягнуць большай вобразнасці і непаўторнасці мастацкага слова. Нягледзячы на тое, што тэме аказіянальных ФА прысвечана многа навуковых прац (асабліва ў расійскім мовазнаўстве), да гэтага часу даследчыкі не выпрацавалі агульнапрынятай класіфікацыі індывідуальна-аўтарскіх (далей – ІА) пераўтварэнняў ФА.

Мэта артыкула – прааналізаваць найбольш распаўсюджаныя і распаўсюджаныя класіфікацыі ІА пераўтварэнняў ФА; з улікам змен і дапаўненняў прапанаваць уласную класіфікацыю, зручную для практычнага прымянення пры аналізе ІА пераўтварэнняў ФА ў мастацкіх творах.

Асноўная частка

Адсутнасць адзінай агульнапрынятай класіфікацыі прыёмаў аўтарскай апрацоўкі ФА У. М. Вакураў звязвае з тым, што «прыёмы пераўтварэнняў ФА шматлікія, разнастайныя, а ў многіх выпадках надзвычай складаныя. Акрамя таго, яны рэалізуюцца не толькі на розных узроўнях мовы, але і на некалькіх у адзін і той жа час. Выпрацоўка адзінай

класіфікацыі ўскладняецца таксама тым, што гэты прыём выкарыстоўваюцца не ізалявана адзін ад аднаго» [3, с. 101].

Адна з першых класіфікацый ІА пераўтварэнняў ФА была прапанавана Л. М. Болдыравай, якая ўсе разнастайныя і шматлікія відазмяненні ФА звяла да чатырох асноўных тыпаў, звязаных з наданнем ФА стылістычнага сузначэння ў спецыфічных кантэкстуальных умовах іх ужывання; з наданнем ФА дадатковай экспрэсіі; з маўленчымі фразеалагічнымі аналагамі; з кантамінацыяй ФА [4]. Беручы за аснову гэту класіфікацыю, І. Ю. Трацякова заўважае, што істотным яе недахопам з'яўляецца «адсутнасць выразных крытэрыяў дыферэнцыяцыі тыпаў аказіянальных пераўтварэнняў ФА. Так, калі першы і другі тыпы адрозніваюцца стылістычнымі эфектамі, то ў трэцім і чацвёртым тыпах размежаванні праходзяць не столькі ў стылістычнай плоскасці, колькі ў плоскасці «механістычнай», закранаючы складаныя механізмы пераўтварэння ФА» [5, с. 49]. Варта заўважыць, што прапанаваная класіфікацыя ўключае такія паняцці, як «маўленчы фразеалагічны варыянт», «марфалагічнае вар'іраванне», што наводзіць на думку аб успрыманні даследчыкам аказіянальных аўтарскіх ФА ў якасці варыянтаў узусных.

М. М. Шанскі вылучае восем асноўных прыёмаў ІА апрацоўкі ўзусных фразеалагізмаў: напаўненне фразеалагічнага зварту (ФЗ) новым сэнсавым зместам пры захаванні яго лексіка-граматычнай цэласнасці; абнаўленне лексіка-граматычнага боку ФЗ пры захаванні яго семантыкі і асноўных рыс структуры; выкарыстанне ФЗ у якасці свабоднага спалучэння слоў; утварэнне па аналогіі з фразеалагізмамі новых звртаў; ужыванне ФЗ адначасова і як фразеалагічнага, і як свабоднага спалучэння слоў; ужыванне з мэтай асаблівай мастацкай выразнасці агульнага вобраза ФЗ; кантамінацыя двух фразеалагізмаў; выкарыстанне побач з ФЗ аднаго з утваральных яго слоў [6].

У цэлым класіфікацыю М. М. Шанскага можна лічыць поўнай, бо яна ахоплівае пераважную большасць трансфармацый, але, на наш погляд, яна з'яўляецца не зусім зручнай для практычнай апрацоўкі. Справа ў тым, што семантычныя пераўтварэнні, якія не закранаюць лексіка-граматычную структуру ФА, падаюцца разрозненымі, чаргуючыся са структурнымі пераўтварэннямі. Практыка апрацоўкі фактычнага матэрыялу падказвае, што больш мэтазгодна аб'яднаць усе віды семантычных пераўтварэнняў у адну групу семан-

тыка-стылістычных трансфармацый, якія не закранаюць структуру ФА, але надаюць дадатковыя адценні значэння. Пры больш дэталёвай класіфікацыі магчыма вылучэнне адпаведных падпунктаў.

У. М. Вакураў, адзначаючы, што ў класіфікацыйнай схеме кожны канкрэтны прыём павінен знайсці сваё месца ў агульнай сістэме фразеалагічных пераўтварэнняў, прыходзіць да высновы, што «правамерная не лінейная, а шматступенчатая класіфікацыя» [3, с. 102], у якой спачатку выдзяляюцца асноўныя групы прыёмаў пераўтварэння ФА, а потым ужо ідзе падзел на падгрупы і тыпы.

Прыклад такой шматступенчатой класіфікацыі знаходзім у В. П. Краснея, які сярод тыповых прыёмаў ІА перапрацоўкі ФА называў змяненне яе лексічнага складу пры захаванні значэння; змяненне значэння ФА пры захаванні яе лексічнага складу; частковае змяненне лексічнага складу і пераасэнсаванне ФА [7]. Пасля ўжо ў межах гэтых прыёмаў даследчык апісвае і аналізуе розныя віды трансфармацый.

Вялікую цікавасць уяўляе сістэма аказіянальных пераўтварэнняў ФА, прапанаваная В. М. Макіенкам і А. М. Меляровіч у слоўніку «Фразеологізмы в русской речи» [8]. На сённяшні дзень у расійскім мовазнаўстве гэта самая падрабязная па аналізе пераўтварэнняў і найбольш дакладная па змястоўным апісанні тыпалогія аказіянальных пераўтварэнняў ФА. Аналізуючы яе, І. Ю. Трацякова адзначае, што «мэтай вучоных з'яўляецца не класіфікацыя ўласна прыёмаў аказіянальнага пераўтварэння ФА, а сістэматызацыя трансфармацый, якія ствараюцца на аснове розных прыёмаў» [5, с. 63]. У слоўніку выдзяляюцца два тыпы ІА пераўтварэнняў – семантычныя і структурна-семантычныя. Дыяпазон гэтых пераўтварэнняў дастаткова шырокі. Так, даследчыкі апісалі восем відаў семантычных трансфармацый ФА – набыццё фразеалагізмам дадатковага семантычнага адцення; пераасэнсаванне ФА; змяненне канататыўнага зместу; пераўтварэнні, якія базіруюцца на вобразнасці ФА. Да апошняга віду ўзыходзяць яшчэ пяць, сярод якіх падвойная актуалізацыя (падвойны семантычны план); літаралізацыя значэння ФА; народнаэтымалагічнае пераасэнсаванне ўнутранай формы ФА, сутнасць якога заключаецца ў звязанні незразумелай адзінкі мовы да зразумелай, у імкненні пераасэнсаваць новыя знакі мовы праз супастаўленні іх са знешнімі зыходнымі, вядомымі; аўтарская этымалагізацыя; эксплікацыя ўнутранай формы

(вобразнай асновы) ФА, пад якой разумецца раскрыццё ў кантэксце зыходнага вобразнага ўяўлення, сітуацыі, што з'яўляецца базай фразэаўтварэння [8].

На наш погляд, тры апошнія віды семантычных трансфармацый ФА ў'яўляюцца дастаткова спрэчнымі. Так, эксплікацыя ўнутранай формы ФА па сваёй сутнасці ўзыходзіць да першапачатковага вобразнага ўяўлення, якое з'явілася базай фразэаўтварэння. Пад аўтарскай этымалагізацыяй даследчыкі разумеюць *свядомае* [курсіў наш. – В. К.] пераўтварэнне ўнутранай формы ФА, таму і падаюць яе як асобны від трансфармацыі, нягледзячы на тое, што, па-першае, у аснове этымалагізацыі ляжыць літаралізацыя значэння ФА. Па-другое, лічым некарэктным акцэнтаваць увагу менавіта на «свядомым пераўтварэнні» ФА, таму што любыя прыёмы аказіянальнага пераўтварэння ФА і трансфармацыі, ужытыя аўтарамі ў мастацкіх тэкстах, трэба расцэньваць як свядомыя. У адваротным выпадку складана зразумець, на якой падставе можна праводзіць размежаванне наўмыснага ці ненаўмыснага пераўтварэння ФА.

Структурна-семантычныя пераўтварэнні ФА, прапанаваныя В. М. Макіенкам і А. М. Меляровіч, уяўляюць сабой сэнсавыя пераўтварэнні, звязаныя «са змяненнем лексічнага складу і/ці граматычнай формы ФА» [8, с. 23]. У межах структурна-семантычнага тыпу навукоўцы вылучаюць дзве групы пераўтварэнняў – у залежнасці ад складанасці механізмаў трансфармацый, ад ступені зменлівасці семантыкі моўных фразеалагізмаў. «У выніку структурна-семантычных пераўтварэнняў першага тыпу ствараюцца розныя ІА ўжыванні ФА, якія канкрэтызуюць і развіваюць сэнсавы змест, якія ўзмацняюць экспрэсіўнасць, відазмяняюць эматыўна-ацэначны план у межах тоеснасці ФА» [8, с. 23]. Да ліку гэтых пераўтварэнняў аўтары адносяць змяненне кампанентнага складу (пашырэнне кампанентнага складу ФА; замена кампанента ФА словам або словазлучэннем; скарачэнне кампанентнага складу), змяненне ў размяшчэнні кампанентаў (дыстантнае размяшчэнне кампанентаў; сінтаксічная інверсія), дыферэнцыяцыя ўнутраных і знешніх сінтаксічных і марфалагічных пераўтварэнняў ФА (знешнія марфалагічныя і сінтаксічныя пераўтварэнні ФА; унутраныя марфалагічныя і сінтаксічныя трансфармацыі ФА) і інш. – усяго 14 відаў пераўтварэнняў. Тут неабходна звярнуць ува-

гу на наступнае. Такі прыём, як змяненне ў размяшчэнні кампанентаў, найперш накіраваны на пераўтварэнне структуры ФА. У выніку яго выкарыстання семантыка аказіянальных ФА застаецца без змен, такой, як і ва ўзыходных ФА, а ўзмацняецца толькі выразнасць ФА. Таму лічым мэтазгодным выдзеліць гэты прыём у асобны тып – структурныя пераўтварэнні.

Што датычыць знешніх марфалагічных і сінтаксічных пераўтварэнняў ФА, то яны з'яўляюцца цалкам нарматыўнымі ў межах марфалагічнай і сінтаксічнай парадигмы, а самі даследчыкі адзначылі, што такія пераўтварэнні «з'яўляюцца найбольш частымі (стандартнымі), у меншай меры здольныя адлюстроўваць своеасаблівае выкарыстання ФА ў тэксце» [8, с. 25].

Да другой групы структурна-семантычных пераўтварэнняў В. М. Макіенка і А. М. Меляровіч адносяць такія, у выніку якіх «з'яўляюцца аказіянальныя словы і фразеалагізмы са змяненнем прадметна-паняццёвага зместу, катэгорыяльнай семантыкі, нятоеснасцю вобразнай асновы» [8, с. 28]. Усяго гэта група налічвае 12 відаў, дзе 11 апісваюць ФА, утвораныя на базе ФА мовы. Нельга не пагадзіцца з І. Ю. Трацяковай, якая гаворыць пра несумненную вартасць прапанаванай даследчыкамі тыпалогіі. Сярод станоўчых момантаў яна адзначае паўнату па прадстаўленасці пераўтварэнняў, універсальнасць пры прымяненні ў тэкстах розных стыляў і жанраў, вялікі аб'ём змешчанага ў слоўніку ілюстрацыйнага матэрыялу [5].

У адрозненне ад В. М. Макіенкі і А. М. Меляровіч, І. Я. Лепешаў у сваіх працах апісвае самыя пашыраныя прыёмы змянення ФА. Усе прыёмы ён таксама аб'ядноўвае ў дзве групы – структурна-семантычныя змяненні, пры якіх «знарок парушаецца форма фразеалагізма і гэтым самым закранаецца яго змест» [9, с. 220], і семантычныя, пры якіх «кампанентны склад фразеалагізмаў застаецца непарушным» [9, с. 220]. Сярод структурна-семантычных змяненняў даследчык разглядаў замену кампанента іншым словам, ускладненне фразеалагізма словам свабоднага ўжывання, фразеалагічную з'яўку, аб'яднанне слова свабоднага ўжывання з часткай фразеалагізма, выкарыстанне вобразнай асновы фразеалагізма. Улічваючы, што пад фразеалагічнай з'яўкай І. Я. Лепешаў разумее «прыём аб'яднання слова і фразеалагізма ў адной сінтаксічнай канструкцыі з фармальна аднароднымі, але лагічна неспалучаль-

нымі, разнароднымі членамі» [9, с. 222], думаецца больш мэтазгодна разглядаць яе ў межах такога прыёму, як ускладненне фразеалагізма словам свабоднага ўжывання.

Усе семантычныя пераўтварэнні (усяго 13 прыёмаў) разглядаюцца даследчыкам з пункту гледжання актуалізацыі ўнутранай формы і абыгрывання ўсяго фразеалагізма ці абыгрывання асобнага кампанента фразеалагізма. Тут нашу ўвагу прыцягнулі такія прыёмы, як пераасэнсаванне фразеалагізма ў дыялагічным маўленні, камічная расшыфроўка фразеалагізма і прыёмы стварэння семантычнага паралелізму. Мы наўмысна аб'ядналі іх, паколькі, па вызначэнні І. Я. Лепешава, у іх аснове ляжыць агульная з'ява – пераасэнсаванне фразеалагізма, успрымання яго як свабоднага словазлучэння, так і фразеалагічна звязанага. Таму лічым магчымым гэтыя прыёмы аб'яднаць у адзін пад назвай – падвойная актуалізацыя, а дыялагічнае маўленне, іранічную расшыфроўку і семантычны паралелізм разглядаць як разнавіднасці трансфармацый, якія рэалізуюцца ў межах гэтага прыёму. Падобнай думкі мы прытрымліваемся і на супрацьпастаўленне фразеалагізма і свабоднага словазлучэння, і на антытэзнае супрацьпастаўленне фразеалагізмаў, і на агальненне ўнутранай формы фразеалагізма параўнаннем. Гэтыя прыёмы мы таксама разглядаем у якасці прыкладаў рэалізацыі падвойнай актуалізацыі ФА.

Такім чынам, падрабязны аналіз вышэйразгледжаных класіфікацый дае магчымасць зрабіць наступныя высновы. Па-першае,

расійскія і беларускія даследчыкі не маюць адзінага пункту гледжання на такую з'яву, як прыёмы ІА пераўтварэнняў ФА: класіфікацыі адрозніваюцца адна ад адной, у кожнай прысутнічаюць спрэчныя моманты. Гэта сведчыць пра тое, што праблема трансфармацыі ФА ў мовазнаўстве дасканала не вывучана, таму і з'яўляецца да гэтага часу актуальнай. Пры гэтым погляды навукоўцаў адносна ІА пераўтварэнняў ФА супадаюць па асноўных пазіцыях. Так, выдзяляюцца аднолькавыя тыпы трансфармацый, а некаторыя прыёмы хоць і адрозніваюцца назвамі, цалкам падобныя па сваёй сутнасці. Разам з тым кожная класіфікацыя мае ўнікальныя элементы, што толькі пацвярджае нашу пазіцыю: пры даследаванні фразеалагічных трансфармацый памылкова абмяжоўвацца толькі адной класіфікацыяй, для больш прадуктыўнай працы можна іх камбінаваць. Па-другое, у разгледжаных класіфікацыях прыёмы аказіянальнага пераўтварэння ФА перамяжоўваюцца з прыкладамі трансфармацый, якія ствараюцца на аснове гэтых самых прыёмаў, што, на нашу думку, з'яўляецца нязручным. Па-трэцяе, вызначэнне пэўных трансфармацый з'яўляецца дастаткова спрэчным, таму што ў некаторых выпадках цяжка зразумець іх якаснае адрозненне. Усё вышэйпералічанае дае нам магчымасць прапанаваць з некаторымі зменамі і ўдакладненнямі ўласную класіфікацыю, зручную для практычнага прымянення пры аналізе ўжывання аказіянальных ФА ў мастацкіх творах, якая, з аднаго боку, абапіраецца на разгледжаныя, а з другога – мае свае спецыфічныя адрозненні.

Табліца 1 – Класіфікацыя прыёмаў ІА пераўтварэнняў ФА

Прыёмы ІА пераўтварэнняў ФА					
↓					
Структурна-семантычныя					
Змяненне кампанентнага складу ФА *	Поўная дэфармацыя ФА	Выкарыстанне асобных кампанентаў ФА, якія выражаюць элементы фразеалагічнага значэння	Словы, утвораныя на базе ФА	Утварэнне ФА па структурна-семантычнай мадэлі ФА	Кантамінацыя ФА
↓					
Структурныя		Семантычныя			
Змяненне ў размяшчэнні кампанентаў ФА *	Змяненне кампанентнага складу ФА (скарачэнне кампанентнага складу)	Пераасэнсаванне ФА	Пераўтварэнні, якія базіруюцца на вобразнасці ФА *		

Прапанаваная намі класіфікацыя ахоплівае толькі прыёмы аказіянальнага змянення ФА, паколькі менавіта яны знаходзяцца ў полі зроку нашага навуковага інтарэсу. Знак * – «зорачка», якім пазначаны некаторыя віды трансфармацый, азначае, што гэты від змяшчае ў сабе шэраг разнавіднасцей.

Як бачна з табліцы, усе прыёмы ІА пераўтварэнняў ФА мы прапаноўваем разглядаць у межах аднаго з трох тыпаў – структурна-семантычнага (у якім парушаецца структура ФА і гэтым самым закранаецца яе змест), структурнага (у якім парушаецца структура ФА без закранання яе зместу) і семантычнага (у якім парушаецца семантыка ФА без закранання яе структуры).

Структурна-семантычны тып прадстаўлены такімі прыёмамі, як змяненне кампанентнага складу ФА (замена кампанента ФА словам ці словазлучэннем і пашырэнне кампанентнага складу); поўная дэфармацыя ФА; выкарыстанне асобных кампанентаў, якія выражаюць элементы фразеалагічнага значэння; словы, утвораныя на базе ФА; утварэнне ФА па структурна-семантычнай мадэлі ФА; кантамінацыя ФА.

У межах структурнага тыпу разглядаюцца прыёмы змянення ў размяшчэнні кампанентаў ФА (дыстантнае размяшчэнне кампанентаў ФА і сінтаксічная інверсія), а таксама змянення кампанентнага складу ФА (скарачэнне кампанентнага складу).

Прыёмы пераасэнсавання ФА і пераўтварэнняў, якія базіруюцца на вобразнасці ФА (падвойная актуалізацыя і літаралізацыя значэння ФА), адносім да семантычнага тыпу пераўтварэнняў.

Заклучэнне

Аналіз тэарэтычнага матэрыялу паказаў, што прыёмы пераўтварэнняў ФА шматлікія, разнастайныя і ў многіх выпадках надзвычай складаныя. Гэтым і тлумачыцца адсутнасць адзінай агульнапрынятай класіфікацыі. У расійскім мовазнаўстве на сённяшні дзень самая падрабязная сістэматызацыя трансфармацый належыць В. М. Макіенку і А. М. Меляровіч, у беларускім – І. Я. Лепешаву. Нягледзячы на тое, што абедзве класіфікацыі з'яўляюцца аўтарытэтнымі і агульнапрызнанымі, для практычнага прымянення з мэтай даследавання ІА пераўтварэнняў яны не заўсёды прыдатныя.

На аснове тэарэтычнага і ілюстрацыйнага матэрыялу намі былі распрацаваны пэўныя

змены і ўдакладненні ў класіфікацыю прыёмаў ІА пераўтварэнняў ФА, якія датычацца, па-першае, вылучэння яшчэ аднаго тыпу ІА пераўтварэнняў – структурнага; па-другое – размежавання прыёмаў аказіянальнага пераўтварэння ФА і трансфармацый, якія ствараюцца на іх аснове, а таксама ўключэння ў класіфікацыю менавіта прыёмаў; па-трэцяе – ўключэння ў класіфікацыю асобных прыёмаў, а не іх камбінацый.

Такім чынам, у прапанаванай намі класіфікацыі вылучаюцца тры тыпы ІА пераўтварэнняў ФА – структурна-семантычны, структурны і семантычны. У межах структурна-семантычнага тыпу намі разглядаюцца такія прыёмы, як змяненне кампанентнага складу ФА; поўная дэфармацыя ФА; выкарыстанне асобных кампанентаў ФА, якія выражаюць элементы фразеалагічнага значэння; словы, утвораныя на базе ФА; утварэнне ФА па структурна-семантычнай мадэлі ФА; кантамінацыя ФА. У межах структурнага тыпу – змяненне ў размяшчэнні кампанентаў ФА, а ў межах семантычнага – пераасэнсаванне ФА і пераўтварэнні, якія базіруюцца на вобразнасці ФА.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. **Божко, Н. А.** Индивидуально-авторские преобразования фразеологических единиц в языке художественной прозы (на материале произведений В. Токаревой) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Божко Наталья Анатольевна. – Тюмень, 2015. – 206 л.
2. **Молотков, А. И.** Некоторые особенности употребления фразеологизмов в современном русском языке / А. И. Молотков // Нормы современного русского литературного словоупотребления : сб. ст. / Г. А. Качевская [и др.]. – Л.; М., 1966. – С. 92–110.
3. **Вакуров, В. Н.** Основы стилистики фразеологических единиц / В. Н. Вакуров. – М. : Изд-во МГУ, 1983. – 175 с.
4. **Болдырева, Л. М.** Стилистические особенности функционирования фразеологизмов (на материале современной художественной немецкой литературы и прессы ГДР) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Болдырева Лилия Владиленовна ; 1-й Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. – М., 1967. – 27 с.
5. **Третьякова, И. Ю.** Оказиональная фразеология (структурно-семантический и коммуникативно-прагматический аспекты) : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01 / Третьякова Ирина Юрьевна. – Ярославль, 2011. – 379 л.

6. **Шанский, Н. М.** Фразеология современного русского языка / Н. М. Шанский. – М. : Высшая школа, 1969. – 231 с.

7. **Красней, В. П.** Лексіка і фразеалогія беларускай мовы / В. П. Красней. – Мн. : Нар. асвета, 1982. – 143 с.

8. **Мелерович, А. М.** Фразеологизмы в русской речи / А. М. Мелерович, В. М. Мокиенко. – 2-е изд. – М. : Русские словари, 2005. – 853 с.

9. **Лепешаў, І. Я.** Фразеалогія сучаснай беларускай мовы : вучэб. дапамож. для філал. фак. ВНУ / І. Я. Лепешаў. – Мн. : Вышэйшая школа, 1998. – 271 с.

Паступіў у рэдакцыю 23.12.2024 г.

Кантакты: lele4ko@rambler.ru (Карнеева Вольга Ігараўна)

Karneeva V. I. TRANSFORMED PHRASEOLOGICAL UNITS: A REVIEW OF CLASSIFICATIONS

The article considers different types of author's transformations of phraseological units and focuses on the debatable points of view. The article substantiates the necessity of refining the existing classifications taking into account some changes and additions indicated by the processed theoretical and factual material. It is concluded that the techniques of occasional change of phraseological phrases should be divided into three types – structural-semantic, semantic, and structural.

Keywords: usual phraseological unit, occasional phraseological unit, individual-authorial transformation, transformation techniques, transformation of a phraseological unit, classification.